

Õiguskantsler

Esimees Märt Rask
Riigikohus
info@riigikohus.ee

Teie 21.11.2012 nr
Õiguskantsler 14.12.2012 nr 9-2/121621/1205726

**Arvamus põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluses
Riigilõivu suuruse vaidlustamise tähtaeg ja kõrge riigilõiv**

Austatud Riigikohtu esimees

Pöördusite minu poole ja küsisite põhiseaduslikkuse järelevalve asja nr 3-4-1-29-12 raames (tsiviilasi nr 2-11-19467) arvamust kuni 30.06.2012 kehtinud riigilõivuseaduse (RLS) § 57 lg 1 ning lisa 1 sätete põhiseaduspärasuse kohta, mis koostoimes nägid ette kohustuse tasuda tsiviilasjas hinnaga 95 867,48 kuni 127 823,29 eurot (praegusel juhul 125 822,14 eurot) hagiavalduselt riigilõivu 6 391,16 eurot.

Tutvusin pöördumisele juurde lisatud Tallinna Ringkonnakohtu 14.11.2012 määrusega 2-11-19467 ja elektroonilise kohtuinfosüsteemi (KIS) vahendusel tsiviilasja muude materjalidega ning leian, et:

1. Tallinna Ringkonnakohtu 14.11.2012 algatatud põhiseaduslikkuse järelevalve menetlus ei ole lubatav. Õiguskindluse põhimõttest tuleneva õigusrahu ja ka menetlusökoonoomia eesmärgil tuleb oma õigusi kaitsta selleks ettenähtud nõudeid ja korda, sh tähtaegu arvestades, ning
2. PS § 15 lg 1 lausega 1 ning PS §-ga 11 ei olnud kooskõlas hagi esitamise ajal 27.04.2011 kehtinud RLS § 57 lg 1 koostoimes lisaga 1 osas, milles tsiviilasjas hinnaga 95 867,48 kuni 127 823,29 eurot tuli hagiavalduselt tasuda riigilõivu 6 391,16 eurot.

Selgitan oma seisukohti alljärgnevalt.

Ühtlasi teatan, et ei soovi asja arutamist suulises menetluses.

I Vaidlusalused sätted

Riigilõivuseadus (kehtivus 01.01.2011 kuni 30.06.2012)

„§ 57. Hagiavalduse, avalduse ja kaebuse läbivaatamine

(1) Hagiavalduse esitamisel tasutakse riigilõivu lähtuvalt hagi hinnast käesoleva seaduse lisa 1 järgi või kindla summana.

[RT I, 16.05.2012, 3 - jõust. 07.05.2012 Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus tunnistab põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks riigilõivuseaduse (RT I 2010, 21, 107; RT I, 30.12.2011, 4) § 57 lõiked 1 ja 22 koostoimes lisaga 1 osas, milles tsiviilasjas hinnaga 63 911 eurot 64 senti kuni 95 867 eurot 47 senti tuleb apellatsioonkaebuselt tasuda riigilõivu 5432 eurot 49 senti, ja osas, milles tsiviilasjas hinnaga 191 734 eurot 94 senti kuni 223 690 eurot 76 senti tuleb apellatsioonkaebuselt tasuda riigilõivu 9267 eurot 18 senti.]

[RT I, 25.06.2012, 1 - jõust. 20.06.2012 Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus tunnistab põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks riigilõivuseaduse (RT I 2010, 21, 107; RT I, 02.03.2012, 5) § 57 lg 1 koostoimes lisaga 1 osas, milles tsiviilasjas hinnaga 447 381 eurot 53 senti kuni 511 293 eurot 18 senti tuleb hagiavalduselt tasuda riigilõivu 16 617 eurot 2 senti.]

[RT I, 25.06.2012, 2 - jõust. 20.06.2012 Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus tunnistab põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks riigilõivuseaduse (RT I, 23.03.2011, 1; RT I, 02.03.2012, 5) § 57 lg 1 koostoimes lisa 1 viimase lausega osas, milles tsiviilasjas hinna puhul üle 639 116 euro 48 senti tuleb hagiavalduselt tasuda riigilõivu 3% tsiviilasja hinnast, kuid mitte rohkem kui 95 867 eurot 47 senti.]

[RT I, 04.07.2012, 20 - jõust. 28.06.2012 Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus tunnistab põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks riigilõivuseaduse (RT I, 23.03.2011, 1; RT I, 02.03.2012, 5) § 57 lg-d 1 ja 22 koostoimes lisa 1 viimase lausega osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 639 116 euro 48 senti tuleb apellatsioonkaebuselt tasuda riigilõivu 3% tsiviilasja hinnast, kuid mitte rohkem kui 95 867 eurot 47 senti.]

[RT I, 24.10.2012, 1 - jõust. 18.10.2012 Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus tunnistab, et riigilõivuseaduse (RT I 2010, 21, 107; RT I, 25.06.2012, 3) § 57 lõige 1 koostoimes lisaga 1 (1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis) olid põhiseadusega vastuolus osas, milles tsiviilasjas hinnaga 319 558 eurot 24 senti kuni 383 469 eurot 89 senti tuli hagi esitamisel tasuda riigilõivu 14 060 eurot 56 senti, ja osas, milles tsiviilasjas hinnaga 575 204 eurot 83 senti kuni 639 116 eurot 48 senti tuli hagi esitamisel tasuda riigilõivu 19 173 eurot 49 senti.]

[RT I, 05.11.2012, 1 - jõust. 30.10.2012 Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus tunnistab, et riigilõivuseaduse (RT I 2010, 21, 107; RT I, 25.06.2012, 3) § 57 lõiked 1 ja 22 koostoimes lisaga 1 (1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis) olid põhiseadusega vastuolus järgmises osas: 1) milles tsiviilasjas hinnaga 51 129 eurot 31 senti kuni 57 520 eurot 48 senti tuli apellatsioonkaebuselt tasuda riigilõivu 4473 eurot 81 senti; 2) milles tsiviilasjas hinnaga 57 520 eurot 48 senti kuni 63 911 eurot 64 senti tuli apellatsioonkaebuselt tasuda riigilõivu 4793 eurot 37 senti; [minu allakriipsutused; IT] 3) milles tsiviilasjas hinnaga 159 779 eurot 12 senti kuni 191 734 eurot 94 senti tuli apellatsioonkaebuselt tasuda riigilõivu 8308 eurot 51 senti.]

[---]

Lisa 1 riigilõivuseaduse juurde „RIIGILÕIVU TÄISMÄÄRAD AVALDUSE ESITAMISE EEST TSIVIILKOHTUMENETLUSES“

Tsiviilasja hind kuni, k.a	Riigilõivu täismäär
95 867,47	
127 823,29	6 391,16

Tsiviilkohtumenetluse seadustik (TsMS)

§ 150. Riigilõivu ja muude kohtukulude tagastamine

(1) Tasutud riigilõiv tagastatakse:

1) enam tasutud osas, kui riigilõivu on tasutud ettenähtust rohkem; [---]

(4) Riigilõivu tagastab kohus, kelle menetluses asi viimati oli, üksnes selle menetlusosalise avalduse alusel, kes riigilõivu tasus või kelle eest riigilõiv tasuti. Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 2 ja 3 nimetatud juhul arvatakse tagastatavast summast maha asja läbivaatamise kulud. Riigilõiv tagastatakse menetlusosalisele, kes selle pidi tasuma, või tema korraldusel muule isikule. [---]

(6) Riigilõivu tagastamise nõue lõpeb kahe aasta möödumisel selle aasta lõpust, millal riigilõiv tasuti, kuid mitte enne menetluse jõustunud lahendiga lõppemist.

[---]

II Õiguskantsleri seisukoht

1. Põhiseaduslikkuse järelevalve lubatavus – vaidlusaluse sätte asjassepuutuvus

1. Tallinna Ringkonnakohtu arvates on asjassepuutuvaks sätteks hagi esitamise hetkel 27.04.2011 kehtinud RLS § 57 lg 1 koostoimes lisaga 1, mis nägi ette riigilõivu määra hagi esitamiseks.

2. Säte, mille põhiseaduspärasust Riigikohus hindab, peab olema põhivaidluse lahendamisel asjassepuutuv. Piirav või kohustav norm on asjassepuutuv siis, kui kohus peaks asja lahendades otsustama selle kehtetuse korral teisiti kui selle kehtivuse korral. Lisaks on Riigikohtul õigus ja kohustus kontrollida, kas kohtule esitatud kaebus oli menetlusnormide kohaselt lubatav.¹ Mittelubatava hagi või kaebuse menetlemine võrdub kohtu omaalgatusega ja peaks olema välistatud, mistõttu peaks olema välistatud ka mittelubatava hagi või kaebuse kohtumenetlusest välja kasvanud põhiseaduslikkuse järelevalve menetlus (tingimusel, et hagi või kaebus oli mittelubatav selle esitamise ajal kehtinud kohtumenetluse seadustiku järgi).² Lisaks tuleb normi asjassepuutuvuse üle otsustamisel hinnata, kas konkreetse normikontrolli algatanud kohus on õigesti tõlgendanud põhiseadusvastaseks tunnistatud normi.³

3. Praegusel juhul esitas hageja mitte hagi esitades 27.04.2011, vaid alles kohtumenetluse kestel 28.08.2012 kohtule taotluse enamakstud riigilõivu tagastamiseks, kuna hageja hinnangul oli hagi esitamise ajal kehtinud riigilõivu määra sätestanud seadus Põhiseadusega vastuolus. Hageja hinnangul oleks kohus pidanud jätma riigilõivuseaduse lisa kohaldamata ning määrama hagejale tasumiseks kohase riigilõivu. Harju Maakohus jättis 20.09.2012 taotluse rahuldamata ning selgitas, et TsMS § 6 kohaselt tehakse tsiviilasja menetlustoiming toimingute tegemise ajal kehtiva seaduse järgi ning kuna hageja tasus riigilõivu enne kohtule hagi esitamist, siis järeldub sellest, et riigilõivu suurus ei takistanud hagejal kohtusse pöördumist.

4. Hageja esitas Harju Maakohtu 20.09.2012 enamakstud riigilõivu tagastamise taotluse rahuldamata jätmisele määruskaebuse 12.10.2012, milles leidis, et maakohus oleks pidanud hindama asjassepuutuva sätte, s.o riigilõivu määra kehtestanud seaduse põhiseaduspärasust. 14.11.2012 Tallinna Ringkonnakohtus a) tühistas Harju Maakohtu 20.09.2012 määruse, b) tunnistas Põhiseadusega vastuolus olevaks ja jättis kohaldamata kuni 30.06.2012 kehtinud RLS § 57 lg 1 ja lisa 1 koostoime sätteid, mis nägid ette riigilõivu määra, c) algatas põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse, d) määras põhiseaduspäraseks riigilõivu suuruseks 3531,12 eurot ning e) rahaldas osaliselt (2860,04 euro ulatuses) taotluse enamtasutud riigilõivu tagastamiseks. Ringkonnakohtu määrus ei sisalda käsitlust hageja 28.08.2012 ja 12.10.2012 taotluste lubatavuse ega ka sellekohase maakohtu seisukoha kohta.

5. Riigilõivu tasumise näol on tegemist enne põhivaidluse arutama asumist lahendada tuleva ehk eelmenetluse küsimusega.⁴ TsMS § 147 lg 3 ja § 423 lg 1 p 11 sätestavad imperatiivselt, et kohus jätab hagi läbi vaatamata, kui kohtu määratud ajaks ei ole tasutud riigilõivu esitatud nõude eest. Juhul, kui kohtusse pöörduja leiab, et riigilõivu määr või muu kohtuse pöördumise tingimus piirab seda ülemääraselt, võib ta PS § 15 lg 1 ls 2 alusel taotleda kohtult asjassepuutuva seaduse põhiseadusevastaseks tunnistamist. See toimuks kas kohe hagi esitamisel või TsMS § 427 alusel riigilõivu tähtajaks tasumata jätmisel kohtu koostatud hagi läbivaatamata jätmise määruse

¹ RKÜKo 08.06.2009, [3-4-1-7-08](#), p 23.

² Eesti Vabariigi põhiseadus – kommenteeritud väljaanne; § 15, [kommentaar 4.1.3.3](#).

³ RKPJKo 31.03.2011, nr [3-4-1-19-10](#), p 23.

⁴ TsMS § § 423. **Hagi läbivaatamata jätmise alused**

(1) Kohus jätab hagi läbi vaatamata, kui: [...] 11) kohtu määratud ajaks ei ole tasutud riigilõivu esitatud nõude eest;

vaidlustamisel ringkonnakohtus 15 päeva jooksul määruse kättetoimetamisest alates (TsMS § 661 lg 2).⁵ Lisaks on ka kohtul endal PS § 15 lõikest 2 ja § 152 lõikest 1 tulenevalt õigus ja kohustus tunnistada asjassepuutuv seadus, muu õigusakt või toiming põhiseadusevastaseks ning see kohustus on kohtul ka siis, kui menetlusosalised ise sellist nõuet oma kohtuasja arutamise käigus ei esita.⁶

6. Kohtusse pöördumise piirangu ulatus ja õiguspärasus peaks olema selge enne kohtuasja lahendamata asumist, et menetlusosalisel oleks võimalik sellest tulenevalt otsustada, kas loobuda kaebuse esitamisest või mitte.⁷ Selle saavutamiseks ongi seadusandja loonud ka kindlad tingimused ja korra, sh vaidlustamise tähtajad (vt eelmine kirja punkt). TsMS § 3 lg 1 kohaselt menetleb kohus tsiviilasja juhul, kui isik pöördub seaduses sätestatud korras kohtusse oma eeldatava ja seadusega kaitstud õiguse või huvi kaitseks, ning TsMS § 4 lg 1 järgi menetleb kohus tsiviilasja üksnes juhul, kui seaduses sätestatud korras on esitatud hagi või muu avaldus (minu allakriipsutused, *IT*). Antud normide näol on tegemist tavapäraste menetlust kujundavate ja piiritlevate reeglitega, mis ühelt poolt suunavad vaidlust lahendamata kindlates piirides ja aja jooksul, teisalt aga tagavad üldise õiguskindluse ühiskonnas.

7. Pean erandlikel ja põhjendatud juhtudel teoreetiliselt võimalikuks tõstatada ülemäära kõrget riigilõivu ettenägevate normide Põhiseadusele vastavuse küsimus ka peale vaidluse lõppu menetluskulude kindlaksmääramisel TsMS § 174 lõikes 1 ettenähtud korras ja selle vaidlustamisel õigustatud isiku poolt TsMS §-s 178 ettenähtud alustel ja korras. Selline võimalus peaks siiski jääma erandlikuks ning selle poole kaitseks, kellel ei olnud seni võimalik antud küsimuses oma õiguseid kaitsta (nt kaotanud pool, kelle jaoks ongi menetluskulude suuruse küsimus aktuaalne alles vaidluse lõpus, kui kohus jätab menetluskulud tema kanda).

8. Praegusel juhul tasus hagi esitaja riigilõivu 27.04.2011 hagi esitades toona kehtinud vaidlusalustes sätetes ettenähtud määras ega kasutanud⁸ seadusega ettenähtud võimalust vaidlustada lõivu ette nägevate riigilõivuseaduse sätete põhiseaduspärasust (kuigi selleks hetkeks oli teada asjaolu, et Riigikohus tunnistas oma 15.12.2009 otsuses [3-4-1-25-09](#) Põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks õigusnormid, mis nägid ette tsiviilasjas riigilõivuna 4807,69 euro tasumise kohustuse; praegusel juhul on kõne all 6 391,16 euro suurune ehk viidatud lahendiga võrreldes kõrgem riigilõiv). Hageja käitumisest võib järeldada, et ta ei pidanud hagi esitamise ajal riigilõivu määra ülemäära kõrgeks, vaid jõudis sellele seisukohale rohkem kui aasta hiljem. Ka kohus ei pidanud toona vajalikuks ise põhiseaduslikkuse järelevalve kontrolli algatada⁹ (mida heitis hageja kohtule ette oma 28.08.2012 taotluses).

9. Juhul, kui isik ei kasuta oma menetlusõigusi selleks ettenähtud korras ja tähtaja jooksul, tuleb asuda seisukohale, et kohus on selle küsimuse lõplikult lahendanud. Kaebetähtaja ennistamine on lubatav üksnes mõjuval põhjusel.

⁵ Erandlikult lubab TsMS § 329 lg 1 teine lause esitada pärast eelmenetluse lõppemist uusi avaldusi, taotlusi, väiteid, tõendeid ja vastuväiteid esitada üksnes juhul, kui neid ei olnud mõjuval põhjusel võimalik varem esitada.

⁶ RKPJKm 28.05.2008, nr [3-4-1-4-08](#), p 16.

⁷ vt ka RKPJKo 01.11.2011 [3-4-1-17-11](#), p 18.

⁸ Isiku subjektiivne võimekus tasuda riigilõivu ettenähtud määras ei tähenda veel automaatselt seda, et lõiv oleks põhiseaduspärase suurusega. Kahtluse korral on võimalik taotleda lõivu suurust ettenägeva õigusnormi põhiseaduspärasuse kontrollimist.

⁹ Pannes end kohtu asemele hagi esitamise ja riigilõivu tasumise ajahetkel 27.04.2011 (ning mitte arvestades alates 01.07.2012 jõustunud märkimisväärselt madalamaid riigilõive), siis võib iseenesest mõista kohtu kaalutlust, miks toona riigilõivu määra ettenägeva normi põhiseaduspärasuse küsimus veel üles ei kerkinud. Konkreetse juhtumi 6391,16 euro suuruse riigilõivu näol ei olnud tegemist riigilõivu ülemääradega võrreldava, vaid pigem keskmise suurusega summaga (riigilõivu tabeli kõrgeim määr oli 19 173,49 eurot ning ülemäär 95 867,47 eurot).

10. Arvestades, et hageja ei esitanud riigilõivu suurust ettenägeva õigusnormi Põhiseadusele vastavuse vaidlustamise taotlust selleks ettenähtud tähtaja jooksul, ei ole tema sellekohase hiljem esitatud taotluse läbivaatamine muus menetlusstaadiumis lubatav.

11. Seetõttu leian, et Harju Maakohtu 20.09.2012 määrus hagejale enammakstud riigilõivu tagastamata jätmise kohta on õiguspärane, kuna ei esine TsMS § 150 lg 1 punktis 1 ettenähtud alust (riigilõivu on tasutud ettenähtust rohkem).

12. Hageja kasutas oma 12.10.2012 taotluse põhistamisel viidet Riigikohtu 12.04.2012 määrusele [3-2-1-37-12](#) ning väitis, et antud lahendi põhjal on riigilõivu määra ettenägeva normi põhiseaduspärasuse küsimuse tõstatamine riigilõivu tagastamise taotluses lubatav. Tutvunud KIS vahendusel viidatud lahendi muude kohtuasja materjalidega, tuleb täpsustada, et erinevalt praegusest juhtumist oli viidatud kohtuasjas kõne all apellatsiooniasemes tasuda tulev riigilõiv ning apellant esitas normi põhiseaduspärasuse kontrolli taotluse juba apellatsioonkaebust esitades. Seetõttu ei ole viidatud lahendi seisukoht ja põhistus praegusele juhtumile üks-üheselt ülekantav.

13. Põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse käigus on tõusetunud vajadus tõlgendada TsMS § 150 lg 1 punktis 1 ja lõikes 6 sätestatud. Leian, et lõikes 6 ettenähtud riigilõivu tagastamise nõude esitamise tähtaeg laieneb üksnes lõikes 1 nimetatud aluste esinemisel ning selle punkti 1 puhul saab kohus üksnes tuvastada, kas riigilõivu tasuti ettenähtust rohkem, arvestades sellel hetkel kehtinud määramise aluseks olnud korda, mille põhiseaduspärasuses konkreetsetes normikontrollis ei ole enam tagastamise otsustamise hetkel põhjust kahelda.

14. Eeltoodud kaalutlustel leian, et Tallinna Ringkonnakohtu 14.11.2012 algatatud põhiseaduslikkuse järelevalve taotlus ei ole lubatav.

2. Normikontrolli põhjendatus, asjassepuutuvate normide vastavus Põhiseadusele

15. Juhul, kui Riigikohus peab Tallinna Ringkonnakohtu 14.11.2012 algatatud põhiseaduslikkuse järelevalve taotlust siiski lubatavaks¹⁰, märgin, et minu hinnangul oli RLS § 57 lg 1 ja lisa 1 koostoimes kehtinud regulatsioon, mille kohaselt tuli 27.04.2011 seisuga tasuda 125 822,14 eurot maksva hagi esitamiseks riigilõivu 6391,16 eurot, ülemäära kõrge piirang kohtusse pöördumiseks.

16. Riigikohus leidis juba 2009. aastal, et norm, milles nähakse ette kohustus tasuda hagilt riigilõivu 4807,69 eurot, oli ülemäära kõrge.¹¹ Asusin 2010. aastal kehtinud riigilõivude kohta hinnangut andes seisukohale, et haldusasjades olid apellatsioonkaebuse esitamiseks nõutavad riigilõivud 961,53 ja 2199,22 eurot ülemäära kõrge.¹² 2011. aastal kehtinud riigilõivude kohta asusin seisukohale, et tsiviilasjas apellatsioonkaebuse esitamiseks nõutav riigilõiv 5432,49 eurot oli ülemäära kõrge.¹³ 2012. aastal kehtinud riigilõivude kohta asusin seisukohale, et ülemäära kõrge oli haldusasjas tasuda tulev riigilõiv 5485,18 eurot,¹⁴ tsiviilasjas apellatsioonkaebuselt

¹⁰ Nt lähtudes menetlusosalise, sh kohtumenetluse lõppemisel menetluskulude kandmiseks kohustatud poole huvide ulatuslikumast kaitsesest.

¹¹ RKPJKo 15.12.2009, nr [3-4-1-25-09](#).

¹² Õiguskantsleri 16.08.2011 arvamused Riigikohtule, kirjad nr [9-2/111079/1104120](#) ja [9-2/111081/1104121](#).

¹³ Õiguskantsleri 10.04.2012 arvamus Riigikohtule, kiri nr [9-2/120407/1201675](#).

¹⁴ Õiguskantsleri 13.09.2012 arvamus Riigikohtule, kiri nr [9-2/121225/1204267](#).

tasuda tulevad riigilõivud 4793,37 eurot¹⁵ ja 4473,81 eurot¹⁶ ja hagi esitamiseks nõutud riigilõiv 4 793,37 eurot.¹⁷

17. Kuna eelnimetatud juhtumid puudutavad valdavalt II astme kohtule juurdepääsu (mida Riigikohus on pidanud lihtsa seadusereservatsiooniga põhiõiguseks¹⁸), praegusel juhul on kõne all aga I astme kohtusse pöördumise kui nn absoluutse või ka seadusereservatsioonita põhiõiguse piirang, siis peab viimane olema isiku jaoks kõrgemalt tagatud. Seetõttu ei pea ma vajalikuks esitada põhjalikku analüüsi riigilõivuna 6391,16 euro nõudmise põhiseaduspärasuse kohta, vaid leian, et minu eelviidatud seisukohtade kaalutlused kohalduvad ka praegusele juhtumile. Lisaks soovin praeguse juhtumi valguses rõhutada, et:

- kuna PS § 15 lg 1 lauses 1 sisalduva kohtusse pöördumise õiguse näol on tegemist ühe Põhiseadusega kõrgeimat kaitset vajava õigusega, saab selle kasutamist piirata üksnes mõni teine sama tasandi õigus või Põhiseaduse järku väärtus. Seetõttu pean selle õiguse piiramist lubatavaks üksnes menetlusökoonoomia eesmärgil;
- eeltoodu kehtib ka tsiviilkohtumenetluse jaoks, kus üle erahuvide seisab avalik huvi, et kohus teeks õigeid ja õiglaseid otsuseid, kuna just tsiviilkohus näitab kätte normaalse elu ja vaidluse rahumeelse lahendamise piirid (vs. omakohus), kindlustab seeläbi õiglust, korda ja julgeolekut;
- riigilõiv on üksnes üks komponent paljudest sujuva kohtumenetluse saavutamisel;
- riigilõiv on olemuslikult üksnes piirang, mitte aga takistus kohtusse pöördumisel;
- riigilõivu suuruse määratlemisel 2012. aastal on 2008. aasta seisu või nn lähima regulatsiooni põhimõttega võrreldes kohasem arvestada 01.07.2012 jõustunud riigilõive, mille suurused peaksid vastama kaasaja Eesti ühiskonna ja majanduse oludele¹⁹;
- riigilõivuna 6391,16 euro tasumise nõue riivab samaaegselt ka muude põhiõiguste ja – vabaduste kasutamist (nt omandiõigust ja ettevõtlusvabadust), mistõttu on riive nende kasutamisele intensiivne;
- riigilõiv 6391,16 eurot on ülemäära kõrge piirang kohtusse pöördumiseks.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Indrek Teder

¹⁵ Õiguskantsleri 27.08.2012 arvamus Riigikohtule, kiri nr [9-2/121138/1203939](#).

¹⁶ Õiguskantsleri 27.08.2012 arvamus Riigikohtule, kiri nr [9-2/121137/1203938](#).

¹⁷ Õiguskantsleri 27.11.2012 arvamus Riigikohtule, kiri nr [9-2/121530/1205421](#).

¹⁸ RKÜKo 12.04.2011, nr [3-2-1-62-10](#), p 38: „[...] PS § 24 lõikes 5 sätestatud edasikaebeõigus on lihtsa seadusereservatsiooniga põhiõigus.“

¹⁹ Märgin, et 01.07.2012 jõustunud riigilõivuseaduse kohaselt oleks konkreetsel juhul olnud riigilõivu määr kas 1300 või 1500 eurot ehk rohkem kui poole väiksem kui Tallinna Ringkonnakohtu 14.11.2012 määratud riigilõiv 3531,12 eurot. Seetõttu kahtlen, kas ringkonnakohtu 14.11.2012 määratud riigilõivu suurus on ikka põhiseaduspärase suurusega.